

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D., JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D., JUDr. Marie Turkové a JUDr. Kateřiny Šimáčkové, Ph.D. v právní věci žalobce: **O. D.**, zast. Mgr. Denisou Belošovičovou, advokátkou, se sídlem Bohumínská 788/61, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 5. 2009, č. j. 60 Az 68/2007 – 71,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 5. 2009, č. j. 60 Az 68/2007 - 71, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II.** Odměna advokátky Mgr. Denisy Belošovičové **se určuje** částkou 2400 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 29. 6. 2007, č. j. OAM-1-481/VL-20-19-2007, byla zamítnuta žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Hlavní argumentem žalovaného byla skutečnost, že žalobce vstoupil na území České republiky v březnu roku 2006 na základě čtrnáctidenního turistického víza. Po skončení jeho platnosti si na policii vízum prodloužil o další týden, pak již pobýval na území České republiky nelegálně, rovněž zde i bez

pracovního povolení pracoval. Žádost o udělení mezinárodní ochrany podal až poté, co mu bylo cizineckou policií dne 17. 5. 2007 uloženo správní vyhoštění. Žalovaný tedy dospěl k závěru, že přestože žalobce měl možnost se na území České republiky svobodně pohybovat a tedy i vejít do kontaktu se zástupci státních orgánů České republiky, a tudíž mu žádná okolnost nebránila v tom, aby podal žádost o udělení mezinárodní ochrany dříve, učinil tak až dne 18. 6. 2007, tj. poté, co mu bylo uloženo správní vyhoštění. Podle žalovaného je tedy patrné, že žádost o udělení mezinárodní ochrany žalobce podal s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění.

Žalobce brojil proti tomuto rozhodnutí žalobou u Krajského soudu v Ostravě, ve které (1) napadl výrok o zamítnutí své žádosti o mezinárodní ochranu jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Žalobce dále (2) brojil proti absenci výroku o neudělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu; (3) brojil proti absenci výroku o nevztažení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu; a (4) namítal porušení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1, § 33 odst. 2, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení a dále porušení § 12 zákona o azylu. Pokud jde o konkrétní skutečnosti a právní důvody, o které uvedená tvrzení opíral, odkázal žalobce na spisový materiál vztahující se k jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Žalobce rovněž žádal o ustanovení zástupce. Krajský soud v Ostravě jeho žádosti vyhověl a usnesením ze dne 30. 6. 2008, č. j. 60 Az 68/2007 - 20, rozhodl, že se žalobci ustanovuje zástupce z řad advokátů.

Žalobce následně na výzvu soudu (usnesení dle § 37 odst. 5 s. ř. s. ze dne 12. 9. 2008, č. j. 60 Az 68/2007 - 25) doplnil žalobu o konkrétní skutkové i právní důvody, z jakých považuje napadené rozhodnutí za nezákonné. Nejprve uvedl, že do České republiky odjel, aby unikl z dosahu bývalého snoubence své ženy a kamarádů tohoto muže, kteří mu vyhrožovali zabitím. V únoru roku 2006 navíc v České republice zemřel za nevyjasněných okolností bratr žalobce. Žalobce má za to, že smrt jeho bratra souvisí se zmíněným sporem žalobce s uvedenými muži. Do České republiky tedy žalobce odjel také proto, aby okolnosti bratrovy smrti objasnil. I s ohledem na skutečnost, že smrt jeho bratra doposud nebyla dostatečně vyšetřena, se nemůže do vlasti vrátit. Žalobce je toho názoru, že výše uvedené skutečnosti měly být posouzeny jako případ hodný zvláštního zřetele, tedy jako důvod pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Žalovaný ovšem žádost žalobce s ohledem na ustanovení § 14 zákona o azylu neposoudil a žádost dále ani nepřezkoumal vzhledem k možným důvodům pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Důvody pro neudělení zmíněných forem mezinárodní ochrany podle uvedených ustanovení zákona o azylu pak v odůvodnění napadeného rozhodnutí zcela absentují, což je podle žalobce v rozporu s § 28 odst. 2 zákona o azylu. Dále žalobce uvedl, že dne 13. 10. 2001 již jednou žádal o udělení azylu, tuto žádost však příslušný správní orgán rozhodnutím ze dne 5. 12. 2002 zamítl. Domníval se proto, že o udělení mezinárodní ochrany již nemůže opětovně požádat. Pokud by mu tato skutečnost byla známa, určitě by o udělení mezinárodní ochrany požádal dříve. Konečně žalobce tvrdil, že přestože podepsal rozhodnutí o správním vyhoštění, nevěděl, co bylo obsahem tohoto rozhodnutí. Textu psanému v českém jazyce totiž nerozuměl. Žalovaný tedy podle tvrzení žalobce nesprávně zjistil skutkový stav, když se výše popsanými skutečnostmi, tj. skutečnostmi důležitými pro posouzení žádosti žalobce, nezabýval, skutkový stav tedy nesprávně vyhodnotil, což vedlo k vydání nezákonného rozhodnutí.

Krajský soud v Ostravě žalobu rozsudkem ze dne 21. 5. 2009, č. j. 60 Az 68/2007 - 71, zamítl, neboť shledal všechny podmínky pro aplikaci § 16 odst. 2 zákona o azylu za naplněné. V otázce posouzení zákonnosti postupu podle § 16 odst. 2 zákona o azylu krajský soud nejprve odkázal na rozsudek ze dne 15. 8. 2008, č. j. 5 Azs 24/2008 - 48, publikovaný

pod č. 1724/2008 Sb. NSS, ve kterém Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že § 16 odst. 2 zákona o azylu vyžaduje aplikaci třístupňového testu: (1) zda hrozí žadateli vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny; (2) zda mohl žadatel požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve; a (3) zda je z postupu žadatele patrné, že žádost o mezinárodní ochranu podal „pouze“ s cílem vyhnout se tomuto hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny. Krajský soud ze správního spisu konstatoval, že žalobce podal žádost o udělení mezinárodní ochrany až v době, kdy již obdržel správní vyhoštění z důvodu nelegálního pobytu na území České republiky, a to i přes skutečnost, že se zde mohl svobodně pohybovat a že mu ani žádná jiná objektivní okolnost nebránila podat žádost o udělení mezinárodní ochrany dříve. V posuzovaném případě je tedy podle krajského soudu zřejmé, že žalobce o udělení mezinárodní ochrany žádal pouze s cílem vyhnout se uloženému správnímu vyhoštění. Krajský soud tedy uzavřel, že výše uvedené podmínky byly kumulativně splněny, a žalovaný tudíž v aplikaci § 16 odst. 2 zákona o azylu nepochybil. Vzhledem k uvedenému a vzhledem k dalším skutkovým zjištěním, která mají oporu ve správním spisu a která jsou zcela v souladu s tím, co žalobce tvrdil v žalobě, krajský soud dospěl k závěru, že důvody pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 zákona o azylu v posuzovaném případě dány nejsou. K námitce absence výroku o nevztažení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu krajský soud uvedl, že toto ustanovení bylo účinné do 31. 8. 2006. Žalovaný se však podle krajského soudu možnými překážkami vycestování zabýval v rámci hodnocení, zda jsou dány podmínky pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, přičemž tyto důvody neshledal, což také řádně odůvodnil. Krajský soud rovněž neshledal, že by žalovaný při rozhodování porušil zmíněná ustanovení správního řádu. Ze správního spisu je zřejmé, že pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany byl veden v jazyce mongolském za účasti tlumočnice, žalobce měl možnost vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k podkladům, příp. navrhnout jejich doplnění. Z odůvodnění rozhodnutí žalovaného pak podle krajského soudu vyplývá, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl žalovaný veden při hodnocení důkazů a použití právních norem, na základě kterých rozhodoval.

Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, v níž uvedl důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném znění (dále jen „s. ř. s.“). Z obsahu kasační stížnosti však vyplývají tvrzené důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

K tvrzeným důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. stěžovatel opakuje své námitky uvedené před krajským soudem, mimo jiné i to, že Mongolsko opustil kvůli pronásledování ze strany bývalého snoubence své ženy a kamarádů tohoto muže, kteří mu vyhrožovali zabitím, a to poté, co v České republice za nevyjasněných okolností zemřel jeho bratr. Podle názoru stěžovatele totiž smrt jeho bratra nebyla náhodná, ale naopak souvisela s výše uvedenými výhružkami, přičemž měla být mstou vůči jeho osobě. Stěžovatel má strach vrátit se do Mongolska, protože se bojí o svůj život. V uvedených okolnostech stěžovatel spatřuje důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, event. pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Žalovaný se ovšem podle tvrzení stěžovatele vůbec nezabýval tím, zda jsou důvody pro přiznání azylu podle § 14 zákona o azylu či doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu dány, a postupoval tudíž nesprávně, když za těchto okolností aplikoval § 16 odst. 2 zákona o azylu.

Nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu podle 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. stěžovatel spatřuje v tom, že se krajský soud nevypořádal s žalobními body týkajícími se (1) absence výroku, jenž by se vztahoval k § 14 zákona o azylu, a (2) absence důvodů v odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí, proč žalovaný neshledal podmínky k udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu.

Stěžovatel rovněž navrhuje přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 3. 8. 2009 navrhl kasační stížnost zamítnout, přičemž odkázal na své rozhodnutí a vlastní výpovědi a podání stěžovatele. Především pak žalovaný zdůraznil, že stěžovatel již dříve kvůli předmětným problémům s bývalým snoubencem své ženy žádal o udělení azylu. Správní orgán však v rozhodnutí ze dne 5. 12. 2002 podmínky pro udělení azylu neshledal, stejně tak jako nekonstatoval existenci překážek vycestování ve smyslu tehdejší právní úpravy. Stěžovatel se posléze do České republiky vrátil pouze z toho důvodu, aby zde objasnil okolnosti smrti svého bratra. Jediným cílem podání nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany pak podle žalovaného byla snaha vyhnout se hrozícímu vyhoštění, které bylo stěžovateli uloženo vzhledem k jeho nelegálnímu pobytu na území České republiky. Žalovaný tedy rozhodl v souladu s § 16 odst. 2 zákona o azylu, neboť na základě výpovědí stěžovatele nebylo možno shledat domněnku o zjevné nedůvodnosti žádosti za vyvrácenou, když stěžovatel žádné zásadní potíže ve své vlasti neuváděl. Navíc i tvrzené drobné potíže s bývalým snoubencem ženy stěžovatele a jeho kamarády již byly posuzovány správním orgánem v předchozím řízení o žádosti o udělení azylu a byly shledány jako nedůvodné jak z hlediska azylového, tak z hlediska doplňkové ochrany, resp. překážek vycestování.

Nejvyšší správní soud v první řadě předesílá, že nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť podání kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ve věci mezinárodní ochrany má odkladný účinek ze zákona (§ 32 odst. 5 zákona o azylu).

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), byla podána osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.), stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.) a kasační stížnost je tudíž přípustná.

Po konstataci přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. O přijatelnou kasační stížnost se podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaného pod č. 933/2006 Sb. NSS, jedná v následujících typových případech: (1) kasační stížnost vznáší ne plně prejudikovanou právní otázku; (2) kasační stížnost obsahuje právní otázku, která je dosavadní judikaturou řešena rozdílně; (3) je potřeba učinit judikatorní odklon; (4) pokud bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná, jelikož se krajský soud dopustil zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele (čtvrtý důvod přijatelnosti).

Nejvyšší správní soud zde musí poukázat na již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 5 Azs 24/2008. Krajský soud sice správně citoval závěry vyplývající z tohoto rozhodnutí, tedy tři podmínky, jejichž kumulativní splnění je předpokladem aplikace § 16 odst. 2 zákona o azylu, bohužel je však nesprávně vyložil, v důsledku čehož dospěl k chybnému závěru o jejich kumulativním splnění v posuzovaném případě.

Na základě výše uvedeného třístupňového testu vyplývajícího z § 16 odst. 2 zákona o azylu Nejvyšší správní soud považuje v projednávané věci za nesporné, že stěžovateli hrozí správní vyhoštění a že mohl podat žádost o mezinárodní ochranu dříve. Spornou je pouze otázka, zda stěžovatel podal žádost o mezinárodní ochranu „pouze“ s cílem vyhnout se správnímu vyhoštění. Krajský soud, stejně tak jako žalovaný správní orgán, považovaly pro splnění třetí podmínky dostačující bezprostřední pohnutku, která stěžovatele k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany vedla. Stěžovatel však v pohovoru se žalovaným uvedl i řadu skutečností, které by mohly být relevantní z hlediska mezinárodní ochrany (byť posouzení, zda opravdu představují důvod pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany, bude předmětem dalšího řízení), přičemž žalovaný správní orgán se jimi vůbec nezabýval.

Krajský soud se k relevanci předmětných skutečností pro udělení mezinárodní ochrany nevyjádřil. Žalobní námitku směřující k absenci výroku o neudělení mezinárodní ochrany podle § 14 zákona o azylu zcela pominul. K tvrzení žalobce, že žalovaný správní orgán řádně nepřezkoumal, zda v posuzovaném případě jsou dány důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, krajský soud uvedl, že žalovaný se možností udělit doplňkovou ochranu zabýval, přičemž důvody pro udělení této formy mezinárodní ochrany neshledal, což také řádně odůvodnil.

Nejvyšší správní soud zde ovšem musí konstatovat, že posledně zmíněné závěry krajského soudu jsou v přímém rozporu se správním spisem, resp. žalobou napadeným rozhodnutím. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí nevyplývá, že by se žalovaný možnými důvody pro udělení doplňkové ochrany zabýval, resp. zcela zde absentují důvody, pro které žalovaný správní orgán shledal žádost žalobce z hlediska této formy mezinárodní ochrany zjevně nedůvodnou. Pokud však zde krajský soud odkazoval na argumentaci správního orgánu obsaženou v odůvodnění rozhodnutí ze dne 5. 12. 2002, tj. v rozhodnutí o první žádosti stěžovatele o udělení azylu, musí takový argument Nejvyšší správní soud považovat za irelevantní, neboť zmíněné rozhodnutí o neudělení azylu stěžovateli nebylo předmětem řízení před krajským soudem.

Rozhodnutí žalovaného i rozsudek krajského soudu jsou tedy nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, a to konkrétně pro absenci posouzení třetího kritéria třístupňového testu vyplývajícího z § 16 odst. 2 zákona o azylu, tj. zda stěžovatel podal žádost o mezinárodní ochranu „pouze“ s cílem vyhnout se správnímu vyhoštění. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozsudku ze dne 15. 8. 2008, č. j. 5 Azs 24/2008 - 48, „§ 16 odst. 2 zákona o azylu tudíž nelze vykládat jako další vylučující klauzuli; vylučující klauzule jsou taxativně vymezeny v čl. 12 a 17 kvalifikační směrnice (v zákoně o azylu pak v § 15 a § 15a) a rozšíření důvodů pro vyloučení z mezinárodní ochrany by bylo v rozporu s komunitárním právem“ [bod IV. b) tohoto rozsudku].

Při posouzení zákonnosti aplikace § 16 odst. 2 zákona o azylu bude v dalším řízení nutno aplikovat kritéria pro splnění třetího bodu testu stanovená ve výše uvedeném rozsudku ze dne 15. 8. 2008, č. j. 5 Azs 24/2008 - 48, tj. zejména posoudit věrohodnost tvrzení o důvodech pro mezinárodní ochranu a relevanci tvrzené hrozby vzhledem k informacím o zemi původu. V rámci třetího bodu výše zmíněného testu je obecně nutné posoudit jak podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, tak podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a téhož zákona. Jinými slovy, žádost o udělení mezinárodní ochrany je zjevně nedůvodná podle § 16 zákona o azylu pouze tehdy, pokud je zjevně nedůvodná jak z hlediska azylu, tak z hlediska doplňkové ochrany (v případě § 16 odst. 2 zákona o azylu se pak azyl i doplňková ochrana posuzují v rámci třetího bodu testu).

Stížní námitka směřující proti absenci odůvodnění rozhodnutí žalovaného i krajského soudu ohledně doplňkové ochrany ve smyslu § 14a zákona o azylu je tudíž důvodná, stejně jako námitka nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu ve vztahu k žalobní námitce týkající se absence výroku o neudělení humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud tedy v rámci přezkumu kasační stížností napadeného rozhodnutí krajského soudu v rozsahu vymezeném v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. shledal kasační stížnost důvodnou a s ohledem na tuto skutečnost napadený rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Byť Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu ruší a věc mu vrací k dalšímu řízení, je povinen zároveň rozhodnout o odměně a úhradě hotových výdajů ustanoveného advokáta stěžovatele, které dle § 35 odst. 8 s. ř. s. hradí stát. Odměna a hotové výdaje ustanoveného advokáta sice patří mezi náklady řízení ve smyslu § 57 s. ř. s., nejde však o náhradu nákladů řízení mezi jeho účastníky ve smyslu § 60 s. ř. s., o níž má dle § 110 odst. 2 s. ř. s. - v případě náhrady nákladů řízení o kasační stížnosti po zrušení napadeného rozsudku krajského soudu - rozhodovat v dalším řízení krajský soud.

Ustanovené advokátce stěžovatele byla přiznána odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v celkové částce 2400 Kč [jeden úkon právní služby po 2100 Kč podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v platném znění (dále jen „advokátní tarif“), a dále jeden režijní paušál po 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu].

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 26. listopadu 2009

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu